

Das Lied von der Erde

2023—24

SÄSONG

Malmö SymfoniOrkester
Fabien Gabel, dirigent
Eve-Maud Hubeaux, mezzosopran
Nikolai Schukoff, tenor
Marika Fältskog, konsertmästare

TOR / 12 OKT / 19.00

RICHARD STRAUSS

TOD UND VERKLÄRUNG, OP. 24

Det förlösande med döden. Det var vad Richard Strauss ville undersöka med sin tondikt *Tod und Verklärung*. I fyra satser berättas historien om den unge konstnärens väg mot den ofrånkomliga döden, en väg kantad av ångest och rädsla men också av stillhet och acceptans.

I den första Largo-satsen beskrivs den sjuke konstnären och hur döden kommer allt närmare. I andra satsen, Allegro molto agitato, är det kampen mellan livet och döden som beskrivs. Kampen som ingen människa kan vinna när döden har satt klorna i henne. Livet passerar revy för den döende konstnären i den tredje Meno mosso-satsen och i den fjärde avslutande Moderato-satsen är det den efterlängtdade förvandlingen från levande till död som är temat. Den förlösande döden.

Richard Strauss påbörjade skrivandet under sommaren 1888 och arbetade med den fram till november 1889. Detta var en tid i Strauss liv då lyckan levde nära bedrövelsen. Han hade sedan 1886 arbetat som dirigent vid Bayerska stadsoperan, en tjänst som inte gjorde honom lycklig. Operahuset var i dåligt ekonomiskt skick och de operor som spelades tråkade ut honom. Att identifiera sig med en lidande konstnär kanske inte var så svårt för Strauss. Dock fanns det också lyckliga stunder, eftersom han under samma tid träffade sin blivande hustru Paulin de Ahna, då hon kom för att ta sånglektioner av honom.

När Richard Strauss 1949 själv var på ålderns höst, en konstnär på sin dödsbädd, sade han till sin svärdotter: ”Det är märkligt Alice, att dö är precis som jag komponerade det i *Tod und Verklärung*”.

GUSTAV MAHLER

DAS LIED VON DER ERDE

Skrocken säger att den nionde symfonin för olycka över sin kompositör och denna vidskepelse sägs ha börjat med Mahler. Beethoven och Schubert avslutade sina levnadsbanor när de slutfört sina nior och Mahler såg det som ett tecken att en förbannelse vilade över dem som kommit fram till sin åttonde symfoni. För att undkomma detta öde, skrev han i stället en sångcykel med strukturen av en symfoni.

Das Lied von der Erde – ”Jordens sång” baseras på dikter ur *Den kinesiska flöjten* av Hans Bethge. Mahler förundrades av visionen om jordens skönhet i dem, valde ut sju av dikterna och satte musik till dem.

Året då verket skrevs var oerhört svårt för Mahler. Han hade precis förlorat sin äldsta dotter i scharlakansfeber och difteri i kombination och var utmanövrerad från Wiens hovopera på antisemitiska grunder. Dessutom var han nyligen diagnosticerad med ett hjärtfel.

Sångcykeln består av sex satser, där den avslutande satsen är nästan lika lång som de föregående tillsammans. Det genomgående budskapet är att jordens skönhet är evig till skillnad från mänsklig. Det sista vi hör är ”ewig”, upprepat som ett mantra medan orkestern tystnar.

Hur gick det då med förbannelsen? Mahler lyckades inte lura ödet. Efter att *Das Lied von der Erde* var färdig skrev han ännu en symfoni, som blev hans ”riktiga” nionde symfoni. Han påbörjade en tionde, men den blev aldrig komplett - och myten om förbannelsen lever kvar än i dag.

FABIEN GABEL

DIRIGENT

Som så många dirigenter hade även Fabien Gabel en instrumentalutbildning och musikerkarriär bakom sig innan han inriktade sina studier mot dirigering. Gabel studerade trumpetspel vid Conservatoire National Supérieur de Musique et de Danse de Paris och vid Hochschule für Musik Karlsruhe. Efter studietiden spelade han i de ledande Parisorkestrarna med dirigenter som Pierre Boulez, Riccardo Muti och Simon Rattle. År 2002 deltog Gabel vid en kurs i Aspen Summer Music Festival med David Zinman som lärare och detta blev starten på Gabels dirigentbana. Han blev snabbt en efterfrågad dirigent och samarbetar nu med ledande orkestrar i Europa och USA. Gabel är känd för sin dynamiska stil och lyhördhet för detaljerna i partituren. Med sin breda repertoarkänedom har han, som ett viktigt pionjärbete, lyft fram många verk av mindre kända tonsättare.

EVE-MAUD HUBEAUX

MEZZOSOPRAN

Den schweiziska mezzo-sopranen Eve-Maud Hubeaux är en mycket efterfrågad operasångerska. Hennes inlägg i *Aida* 2022 under Salzburg Festival blev en stor triumf men det som starkast bidragit till att hon blivit så efterfrågad är hennes succéer på Wiener Staatsoper, Opéra national de Paris och Deutsche Oper Berlin med roller i operor som *Carmen* och *Tristan och Isolde*. Hubeaux är även en efterfrågad konsertsångerska i verk som Bachs *Matteuspassionen* och Wagners *Wesendonklieder* och hon har erhållit förstapris i flera internationella sångtävlingar.

NIKOLAI SCHUKOFF

TENOR

Tenoren Nikolai Schukoff studerade sång vid Mozarteum i Salzburg. Han fick en flygande start på karriären när han med kort varsel fick ersätta Plácido Domingo i *Parsifal* på operan i München 2007. Succén ledde till att han erbjöds rollen i *Parsifal* runt om i Europa och snart bjöds han in av ledande operahus som Metropolitan Opera New York och festivaler som Edinburgh Festival. Repertoaren breddades och han engagerades i flera uppsättningar av vilka *Carmen*, *Valkyrian* och *Fidelio* kan nämnas. Schukoff är även en eftertraktad konsertsångare.

MALMÖ SYMFONIORKESTER (MSO) är en av Sveriges ledande symfoniorkestrar med hög internationell nivå och en bred klassisk orkesterrepertoar. I samarbeten med tidigare chefsdirigenter som Vasilij Sinajski, Marc Soustrot och Robert Trevino har repertoaren breddats mot ryska och franska verk och med Trevino växte idén med festivaltonsättare fram. MSO har en stark förankring i nutida repertoar med beställningsverk av vår tids ledande tonsättare.

År 2019 utsågs Sveriges internationelle stjärntrumpetare Håkan Hardenberger till MSOs hedersartist. MSO arbetar med cross over-projekt i samarbete med artister som Avishai Cohen och Lill Lindfors. Lokala och regionala samarbeten sker genom Nallekonserter, Jul- och Familjekonserter, El sistema-inspirerade Side by Side-konserter med Malmö Kulturskola, Filmmusikkonserter, Joystick-konserter med datorspelsmusik och konsertprojekt med Musikhögskolan i Malmö.

RICHARD STRAUSS (1864–1949)

Tod und Verklärung, tonpoem för orkester, op. 24 (1888),
25 min.

- 1. Largo – Lyckliga minnen från barndomen**
- 2. Allegro molto agitato – Kamp på liv och död**
- 3. Meno mosso, ma sempre alla breve**
– Drömmar om de döende; Död
- 4. Moderato – Förvandling**

– *paus ca 25 min.* –

GUSTAV MAHLER (1860–1911)

Das Lied von der Erde för alt/baryton, tenor och orkester (1908),
55 min.

- 1. Das Trinklied vom Jammer der Erde**
- 2. Der Einsame im Herbst**
- 3. Von der Jugend**
- 4. Von der Schönheit**
- 5. Der Trunkene im Frühling**
- 6. Der Abschied**

Konsertlängd ca 2 tim. inkl. paus

